

Ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларын қалыптастыру, сақтау, есепке алу және пайдалану қағидаларын бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрінің 2023 жылғы 16 наурыздағы № 88 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2023 жылғы 17 наурызда № 32087 болып тіркелді.

"Өсімдіктер дүниесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабы 1-тармағының б) тармақшасына сәйкес БҰЙЫРАМЫН:

1. Қоса беріліп отырған Ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларын қалыптастыру, сақтау, есепке алу және пайдалану қағидалары бекітілсін.

2. Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігінің Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті заңнамада белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрық ресми жарияланғаннан кейін оның Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігінің интернет-ресурсында орналастырылуын;

3) осы бұйрық мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігінің Заң қызметі департаментіне осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалғаны туралы мәліметтердің ұсынылуын қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының Экология және табиғи ресурстар вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасы
Экология және табиғи ресурстар министрі

З. Сулейменова

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы

Қаржы министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасы

Ұлттық экономика министрлігі

Қазақстан Республикасы
Экология және табиғи
ресурстар министрі
2023 жылғы 16 наурыздағы

Ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларын қалыптастыру, сақтау, есепке алу және пайдалану қағидалары

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларын қалыптастыру, сақтау, есепке алу және пайдалану қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) "Өсімдіктер дүниесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – Заң) 9-бабы 1-тармағының б) тармақшасына сәйкес әзірленді және ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларын қалыптастыру, сақтау, есепке алу және пайдалану тәртібін айқындайды.

2. Осы Қағидаларда мынадай терминдер мен анықтамалар пайдаланылады:

1) ботаникалық коллекция – ғылыми, білімдік, мәдени-тарихи, эстетикалық және өзге де құндылығы бар өсімдіктердің және (немесе) олардың бөліктерінің жүйеленген, құжатталған жинағы;

2) өсімдіктер – тамырлы, мүк тәрізді өсімдіктер, балдырлар, сондай-ақ қыналар мен саңырауқұлақтар;

3) өсімдіктер дүниесін күзету, қорғау, қалпына келтіру және пайдалану саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі – уәкілетті орган) – өсімдіктер дүниесін күзету, қорғау, қалпына келтіру және пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган;

4) өсімдіктердің генетикалық банкі – өсімдіктердің генетикалық материалының үлгілерін күтіп-баптау үшін арнайы жабдықталған қойма

5) өсімдіктердің генетикалық материалы – тұқым қуалаушылықтың функционалдық бірліктерін қамтитын, репродуктивтік және вегетативтік жолмен көбейтілетін материалдарды қоса алғандағы өсімдік тектес материал;

6) өсімдіктердің генетикалық ресурстары – нақты немесе әлеуетті құндылықты білдіретін өсімдіктердің генетикалық материалы;

7) өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекциясы – бақыланатын жағдайларда сақталатын өсімдіктердің генетикалық материалы үлгілерінің жүйеленген, құжатталған жинағы;

8) ботаникалық коллекциялардың, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларының тізілімі (бұдан әрі - тізілім) - уәкілетті орган өтінімдер мен түгендеу негізінде жүргізетін ботаникалық коллекциялардың, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларының және олардың иелерінің типтері, түрлік құрамы, алаңының мөлшері, жай-күйі мен орналасқан жері туралы деректер жиынтығы.

3. Ботаникалық коллекцияларға мыналар жатқызылады:

ботаникалық бақтардың, дендрологиялық парктердің және ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өзге де түрлерінің, дендрарийлердің (арборетумдардың), оранжереялардың, ғылыми және өзге де ұйымдар питомниктері өсімдіктерінің тірі коллекциялары;

арнайы жағдайларда генетикалық материал ретінде сақталатын тірі өсімдіктердің тұқымдары мен басқа да бөліктері;

қазба өсімдіктердің әртүрлі бөліктерінің гербарийлері мен жинақтары.

4. Өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларына мыналар жатқызылады:

халықаралық стандарттар талаптарына сәйкес сақталатын өсімдіктердің генетикалық ресурстарының бағалы және бірегей үлгілерінің жинағын білдіретін ұлттық коллекциялар;

өсімдіктердің әртүрлі генетикалық материалының үлгілерін қамтитын және нақты ғылыми-зерттеу, жалпы білім беру және селекциялық міндеттерді шешу үшін қалыптастырылатын зерттеу-селекциялық коллекциялар;

ғылыми-зерттеу және селекциялық бағдарламаларды қамтамасыз ету үшін зерттеу-селекциялық және өзге де коллекциялардан алынған үлгілер негізінде қалыптастырылатын уақытша зерттеу коллекциялары;

ең аз санында өсімдік түрінің негізгі генетикалық әртүрлілігі қамтылған, өсімдіктердің генетикалық ресурстары үлгілерінен тұратын өзекті коллекциялар;

басқарылуы халықаралық келісімдер негізінде жүзеге асырылатын, халықаралық ұйымдардан, шетелдік ұлттық коллекциялардан немесе өсімдіктердің генетикалық банктерінен сақтауға берілген әлемдік өсімдіктер әртүрлілігі үлгілерінің жинағын білдіретін халықаралық қайтарымды коллекциялар.

2-тарау. Ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекцияларын қалыптастыру тәртібі

5. Ботаникалық коллекциялар мен өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларын ғылыми ұйымдар, табиғат қорғау және ғылыми ұйым мәртебесі бар табиғат қорғау ұйымдары, өзге де заңды, сондай-ақ жеке тұлғалар жасайды.

Ботаникалық коллекциялар мен өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекциялары мемлекеттік, сол сияқты жеке меншікте де болуы мүмкін.

6. Ботаникалық коллекциялар мен өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларын қалыптастыру:

1) өсімдіктерді не олардың бөліктері мен дериваттарын осы Заңға, Қазақстан Республикасының Орман кодексіне және "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес олардың табиғи өсетін жерлерінен алып қою;

2) өз коллекцияларында сақтау үшін коллекциялардан алынатын өсімдіктердің не олардың бөліктерінің немесе дериваттарының не өзге де өсімдіктердің құжатталған

үлгілерін сатып алу-сату, айырбастау, сыйға тарту шартының немесе оларды иеліктен шығару туралы өзге де мәміленің негізінде не Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзгеше түрде сатып алу;

3) дербес коллекция ролін орындайтын бөлікті негізгі коллекциядан бөлу арқылы жүзеге асырылады.

3-тарау. Ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларын сақтау тәртібі

7. Ботаникалық коллекциялардың, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларының иелері (бұдан әрі - меншік иелері) өз коллекцияларын ботаникалық коллекциялардың, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларының физикалық сақталуын қамтамасыз ету, оларды жойылудан, бүлінуден және ұрланудан қорғау, сондай-ақ оларды зерделеу және экспозициялау үшін қолайлы жағдайлар жасау жағдайларында ұстайды.

8. Ботаникалық коллекциялар, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекциялары үй-жайларда:

- 1) температуралық-ылғалдылық режимін;
- 2) жарық режимін;
- 3) биологиялық режимді сақтай отырып орналастырылады.

9. Ботаникалық коллекциялар, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекциялары орналасқан әрбір үй-жайда ауа температурасы мен ылғалдылығын тіркеу үшін сертификатталған психрометрлер, гигрометрлер, термометрлер орнатылады.

4-тарау. Ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларын есепке алу тәртібі

10. Меншік иелері ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекцияларын есепке қояды.

Меншік иелері тұрақты немесе уақытша пайдалануға қабылдаған барлық ботаникалық коллекциялар, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекциялары есепке алынады.

Есепке алу нысаналы, географиялық, жүйелі, пайдаланушылық, шаруашылық қағидат бойынша жүргізіледі.

11. Ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекцияларын есепке алу-ботаникалық коллекциялардың санын, құрамын, орналасқан жерін, генетикалық ресурстардың коллекцияларын, сондай-ақ олардың иелерін анықтау және тізілімде тіркеу.

12. Ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекцияларын есепке алу екі кезеңнен тұрады:

- 1) бастапқы тіркеу;
- 2) тізілімді өзектендіру.

13. Бастапқы тіркеу үшін меншік иелері тіркеуге өтініш береді, онда мыналар бар: заңды тұлға үшін: басшының атауы, бизнес-сәйкестендіру нөмірі, тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілсе), мекенжайы, телефон нөмірі;

жеке тұлға үшін: тегі, аты, әкесінің аты егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілсе), жеке сәйкестендіру нөмірі, мекенжайы, телефон нөмірі.

14. Өтінішке мынадай құжаттар мен мәліметтер қоса беріледі:

флора объектілерінің немесе олардың бөліктерінің олардың отбасы, тұқымы, түрі (латын тілінде) және олардың жалпы саны көрсетілген тізбесі;

ботаникалық коллекцияға, өсімдіктердің генетикалық ресурстар жинағына меншік құқығын растайтын құқық белгілейтін құжаттың көшірмесі.

15. Уәкілетті орган өтініш тіркелген сәттен бастап 10 (он) жұмыс күні ішінде ұсынылған құжаттардың толықтығын және дұрыстығын тексереді ботаникалық коллекцияны және (немесе) өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекциясын тіркеуді жүзеге асырады және меншік иесіне тізілімге енгізу туралы хат немесе дәлелді бас тарту жіберіледі.

16. Тізілімді өзектендіру жолдау жолымен жүзеге асырылады:

1) уәкілетті орган меншік иелеріне ботаникалық коллекциялардың, өсімдіктердің генетикалық ресурстары коллекцияларының жай-күйі туралы ағымдағы ақпаратты отыз күн мерзімде беру туралы сұрау салулар;

2) ботаникалық коллекцияларға, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекцияларына немесе олардың бөліктеріне меншік құқығын растайтын құқық белгілейтін құжатты қоса бере отырып, ботаникалық коллекциялардың, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекцияларының өзгеруі туралы ақпараттың меншік иелері күнтізбелік 30 (отыз) күннен кешіктірмейтін мерзімде жүзеге асырады.

5-тарау. Ботаникалық коллекцияларды, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекцияларын пайдалану тәртібі

17. Ботаникалық коллекциялар, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекциялары:

1) Қазақстан Республикасының шегінде және шет елдердегі тұрақты және (немесе) уақытша көрмелерге, көрмелерге;

2) Қазақстан Республикасының шегінде және шет елдерде ғылыми зерттеу жүргізу арқылы жүзеге асырылады;

3) иелерінің үй-жайлары ішінде фототүсірілім және бейнетүсірілім.

18. Ботаникалық коллекциялар, өсімдіктердің генетикалық ресурстарының коллекциялары заттың жоғалуына қауіп төндіретін зақымданулар болған жағдайда пайдаланылмайды.

19. Өсімдіктердің ботаникалық коллекцияларын және генетикалық ресурстарының не олардың құрамына кіретін жекелеген құрамдас бөліктердің (өсімдіктердің, олардың бөліктері мен дериваттарының) коллекцияларын Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасының аумағынан әкету олардың физикалық сақталуы мен сақтау шарттары сақталған кезде жүзеге асырылады.